http://doi.org/10.62405/osi.2026.02.06

ЦЕНТР ВІДКРИТИХ ДОСЛІДЖЕНЬ УНІВЕРСИТЕТУ: ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА, НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФУНКЦІЇ

Ольга Крамаренко,
Сумський державний університет,
Державна науково-технічна бібліотека України
Сергій Гудков,
Сумський державний університет

Анотація. *У роботі запропоновано організаційну модель Центру відкритих досліджень як інституційного механізму розвитку екосистеми відкритих дослідницьких практик в університеті. Обґрунтовано доцільність переходу від фрагментарного надання послуг до інтегрованої моделі підтримки повного життєвого циклу дослідницької діяльності. Основою запропонованої моделі є поєднання функціональних напрямів управління дослідницькими даними, відкритого доступу до наукових результатів, розвитку відкритих дослідницьких практик, дослідницької е-інфраструктури, наукометрики, етики та доброчесності. Окремим елементом моделі визначено групу супроводу з питань інтелектуальної власності, патентного та авторського права. Запропонована структура базується на основі узагальненого практичного досвіду функціонування організаційних моделей Групи відкритих досліджень Ліверпульського університету та Центру забезпечення якості науки Сумського державного університету. Продемонстровано, що такі центри можуть здійснювати функції координатора між дослідниками, відповідними підрозділами університету, бібліотекою, IT-службами, підрозділами трансферу технологій, патентного та авторського права та органами управління університету.*

Ключові слова: *відкрита наука; відкриті дослідницькі практики; управління дослідницькими даними; відкритий доступ; право інтелектуальної власності; дослідницька е-інфраструктура; університет.*

ВСТУП

Трансформація сучасної дослідницької діяльності передбачає поступовий перехід від моделі, у якій університет переважно забезпечує адміністративний супровід наукової діяльності, до моделі, орієнтованої на підтримку повного життєвого циклу дослідження. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток відкритої науки та пов'язаних із нею відкритих дослідницьких практик, зокрема відкритого доступу до публікацій, належного управління дослідницькими даними, забезпечення знаходжуваності, доступності, інтероперабельності та повторного використання дослідницьких даних, відповідального використання метрик та показників наукової діяльності, відтворюваності досліджень, дотримання етичних та правових вимог. Як бачимо, організаційне забезпечення відкритих дослідницьких практик в установі вимагає комплексного підходу як на інституційному, так і на інфраструктурному рівнях

© Крамаренко Ольга, Гудков Сергій, 2026

із залученням широкого кола висококваліфікованих фахівців різних напрямів діяльності. У проаналізованій організаційній моделі Групи відкритих досліджень Ліверпульського університету (далі — Група) виокремлено функції управління відкритими дослідженнями, відкритим доступом, дослідницькими даними, науковими метриками, відтворюваністю, технологічною взаємодією та інтеграцією. Водночас функціональна модель Центру забезпечення якості науки Сумського державного університету (далі — ЦЗЯН СумДУ) є ширшою та охоплює не лише підтримку імплементації принципів і практик відкритої науки, а й комплексне забезпечення якості наукової діяльності. До основних напрямів його діяльності належать упровадження принципів відкритої науки в наукову діяльність установи, моніторинг якості наукових проєктів, розвиток дослідницької е-інфраструктури, координація та підтримка практик наукової доброчесності. Важливо зазначити, що отримання дослідницьких даних нерідко передбачає залучення фізичних осіб як суб'єктів персональних даних, саме тому окремим напрямом діяльності ЦЗЯН є розбудова та координація єдиної інституційної системи етичного схвалення та супроводу таких досліджень.

Таким чином, актуальним є питання формування єдиної організаційної моделі центру відкритих досліджень (далі — Центр), який буде поєднувати в собі зазначені функції в єдину систему підтримки дослідників та наукової діяльності університету, що створить необхідний фундамент для імплементації кращих практик відкритих досліджень у вітчизняне освітньо-наукове середовище.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

У низці наукових доробків питання імплементації норм та принципів відкритої науки в університетах досліджуються в контексті розвитку інституційної політики, дослідницької інфраструктури, управління дослідницькими даними, відкритого доступу та трансформації підходів до організації наукової діяльності. Теоретичні й організаційні засади імплементації відкритої науки в університетах України, зокрема питання інституційної політики, нормативно-правового забезпечення, оцінювання наукової діяльності та розвитку дослідницької інфраструктури, розглянуто в праці за редакцією В. Лугового та О. Петроє (Luhovyi et al., 2021). Відкриту науку як чинник інституційного розвитку університетів розглядає І. Драч, акцентуючи на розвитку відкритих даних, відкритої академічної комунікації, дослідницької інфраструктури та інституційної підтримки (Drach, 2021). В іншому дослідженні вчені І. Драч, О. Бородієнко та О. Петроє розглядають відкриту науку як модель управління університетом (Drach et al., 2022).

Значна увага приділяється формуванню цифрової та дослідницької е-інфраструктури як ключової складової розвитку відкритих дослідницьких практик в установі. Зокрема, у своїх доробках дослідники І. Драч, О. Петроє, Н.В. Базелюк, О.В. Бородієнко, О.М. Слободянюк обґрунтовують модель екосистеми дослідницьких е-інфраструктур університетів України, визначаючи її ключові компоненти та напрями розвитку цифрових сервісів з урахуванням європейського досвіду та інтеграції до Європейського дослідницького простору (ERA) (Drach et al., 2023; Drach et al., 2022).

Окремий напрям становлять дослідження, присвячені питанням інституційного моніторингу та оцінювання відкритої науки. Вченими І. Регейло та Н.В. Базелюк здійснено аналіз підходів до оцінювання дослідницької діяльності в умовах відкритої науки на основі документів ЮНЕСКО, ЄС та європейських організацій. Автори акцентують на необхідності оновлення систем оцінювання, врахування різноманіття наукових результатів і практик, а також дотримання принципів дослідницької доброчесності, достовірності та експертного оцінювання (Reheilo & Bazeliuk, 2022). На окрему увагу в дослідженні питань моніторингу та оцінювання відкритої науки заслуговують наукові розвідки вчених Т.О. Ярошенко, С.О. Чуканової,

О.А. Крамаренко, О.І. Рачинської, Г. Мельник. Так, у науковому доробку (Chukanova et al., 2026) досліджено підходи до інституційного моніторингу впровадження відкритої науки, відкритого доступу та управління дослідницькими даними. Автори обґрунтовують необхідність системного оцінювання відповідних практик і пропонують інструментарій для його реалізації в українських закладах вищої освіти та наукових установах. У методичних рекомендаціях Т.О. Ярошенко, С.О. Чуканової, О.А. Крамаренко та О.І. Рачинської запропоновано систему індикаторів для моніторингу рівня впровадження принципів відкритого доступу та відкритої науки в закладах вищої освіти та наукових установах України. Методологія передбачає оцінювання прогресу, виявлення бар'єрів та формування основи для розроблення інституційних політик у сфері відкритої науки (Yaroshenko et al., 2025).

Ученими І. Драч, С. Литвинова та О. Слободянюк досліджено особливості впровадження політики відкритої науки в університетах на основі аналізу європейського досвіду. Автори виокремлюють основні чинники розвитку й бар'єри реалізації, зокрема недостатність стимулів, правові та фінансові обмеження. На основі SWOT-аналізу запропоновано рекомендації щодо впровадження відкритої науки в українських університетах (Drach et al., 2022). У дослідженні І.Б. Жиляєва наголошено на необхідності гармонізації політик відкритого доступу з європейськими підходами та обґрунтовано потребу вдосконалення законодавчої бази й перегляду підходів до інтелектуальних прав дослідників як передумов розвитку національного сегмента відкритої науки (Zhyliaiev, 2021). В. Луговий, О. Слюсаренко та Ж. Таланова (Luhovyi et al., 2021) підкреслюють значення кадрових, організаційних та інфраструктурних умов для розвитку дослідницького потенціалу університетів.

Європейські практики організації центрів компетентностей управління дослідницькими даними вивчають Шевченко та ін. (Shevchenko et al., 2025). На основі аналізу ініціатив Skills4EOSC, OSCARS та практик дослідницьких інфраструктур автори виділяють консультування, навчання, розвиток та підтримку репозитаріїв, метаданих та забезпечення інтероперабельності як основні функціональні напрями таких центрів.

Таким чином, опрацьовані джерела висвітлюють організаційні, правові, технологічні засади розвитку відкритої науки та імплементації відкритих дослідницьких практик в наукових та академічних установах. Водночас питання розробки комплексної моделі Центру, його функціональних напрямів та взаємодії з іншими структурними підрозділами університету потребують подальших розвідок.

Метою статті є обґрунтування структури та функцій центру відкритих досліджень установи як інституційного механізму імплементації та розвитку відкритих дослідницьких практик і забезпечення належного управління дослідницькими даними в університеті.

МЕТОДИКА

Дослідження ґрунтується на застосуванні методів аналізу нормативних документів, структурно-функціонального та порівняльного аналізу інституційних практик. Інформаційну основу дослідження становили результати аналізу організаційної структури, функціональних напрямів діяльності та посадових обов'язків працівників Групи відкритих досліджень Ліверпульського університету та ЦЗЯН СумДУ. Аналіз діяльності Групи відкритих досліджень Ліверпульського університету було здійснено авторами в межах наукового стажування за програмою «Twinning Initiative (Ініціатива Єднання)» у 2025 році. Дослідження діяльності ЦЗЯН СумДУ проведено на основі аналізу його нормативного забезпечення, зокрема положення[1], що визначає завдання, функції та напрями взаємодії, а також особливостей практичної реалізації відповідних функціональних напрямів.

[1] https://normative.sumdu.edu.ua/normative/7620dd56-2e39-ef11-b979-005056015693

Порівняльний аналіз зазначених інституційних практик проводився за такими складовими, як організаційна структура, функціональні напрями діяльності, підтримка управління дослідницькими даними, розвиток відкритих дослідницьких практик, наукова доброчесність та етика, технологічна інфраструктура, облік та аналіз показників діяльності й інституційна взаємодія.

На основі узагальнених результатів аналізу запропоновано рекомендаційну модель центру відкритих досліджень університету, що поєднує взаємопов'язані функціональні напрями та злагоджену взаємодію наявних в установі відповідних структурних підрозділів. Запропонована модель є основою побудови ефективної організаційної структури Центру та має бути адаптована до інституційних особливостей, потреб, ресурсного забезпечення конкретного закладу вищої освіти.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

На відміну від традиційної сервісної моделі, подальша імплементація норм та принципів відкритої науки в університетах та наукових установах (далі — установа) вимагає комплексного підходу та передбачає: розробку та вдосконалення нормативної бази щодо створення сприятливих умов для впровадження принципів відкритої науки; створення умов (зокрема технічних) для реалізації відкритого доступу до наукових результатів, зокрема даних досліджень із дотриманням етичних норм та права інтелектуальної власності; підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних працівників з питань відкритих практик у науковій діяльності, наукової доброчесності та етики здійснення досліджень; врахування показників відкритої науки в систему оцінки та стимулів наукової діяльності структурних підрозділів. Саме тому розбудову центру відкритих досліджень в установі доцільно розглядати як інтеграційний структурний підрозділ, відповідальний за координацію, методичний, організаційний та технологічний супровід упровадження принципів відкритої науки та відкритих дослідницьких практик.

1. Організаційна структура Центру. Запропонована узагальнена структура Центру представлена як сукупність взаємопов'язаних напрямів. На рис. 1 представлено модель організаційної структури Центру, яка об'єднує шість ключових напрямів його діяльності, а саме: управління дослідницькими даними; менеджмент відкритого доступу та наукових публікацій; дослідницька е-інфраструктура; наукова аналітика та відповідальні метрики; інтелектуальна власність та патентне право; наукова доброчесність та етика досліджень.

Загальне керівництво та координацію діяльності Центру здійснює керівник, який забезпечує стратегічний розвиток Центру, узгодженість роботи окремих функціональних груп та їх взаємодію з учасниками наукового процесу та підрозділами університету, моніторинг досягнення стратегічних цілей.

Важливо зазначити, що організаційне підпорядкування Центру може визначатися інституційною структурою конкретного університету. Залежно від особливостей управління, Центр може функціонувати як самостійний структурний підрозділ або входити до складу іншого підрозділу університету. Наприклад, у СумДУ ЦЗЯН функціонує в системі підрозділів забезпечення наукової діяльності, а його керівник безпосередньо підпорядковується проректору з наукової роботи, що визначено чинним положенням про ЦЗЯН1.

1.1. Функціональний напрям управління дослідницькими даними. Першою та однією з ключових функціональних складових запропонованої моделі є напрям підтримки управління дослідницькими даними, діяльність якого охоплює комплексний супровід процесів роботи з дослідницькими даними протягом усього їх життєвого циклу. Основним призначенням цього функціонального напряму є організаційно-методичне забезпечення належного управління дослідницькими даними відповідно до правових, етичних, галузевих норм та стандартів.

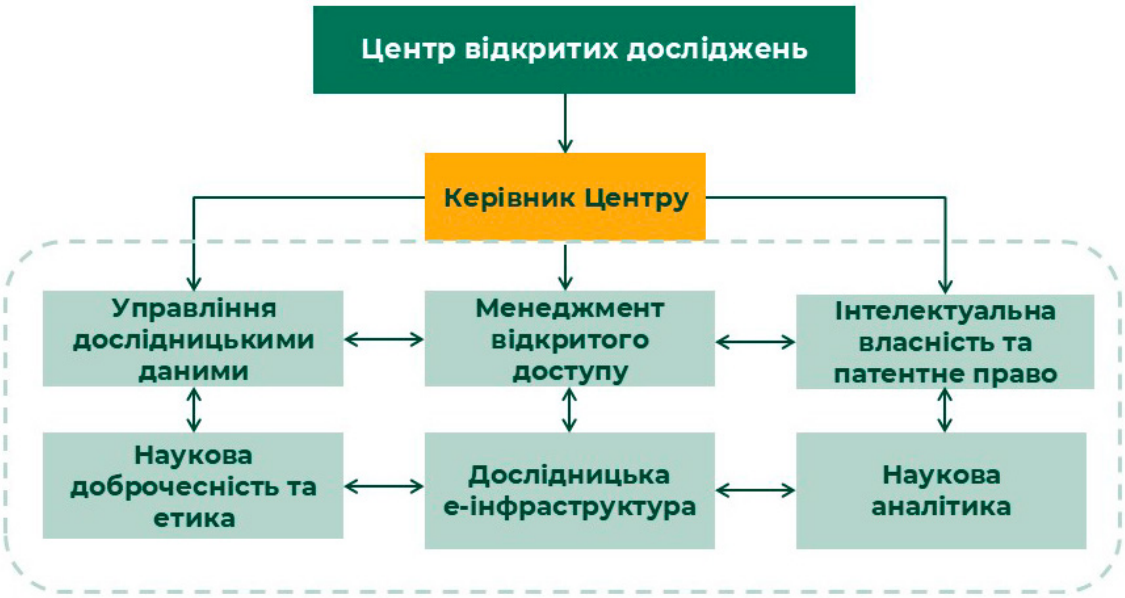

Рис. 1. Модель організаційної структури Центру відкритих досліджень
Джерело: *власна розробка авторів.*

До основних завдань цього напряму діяльності доцільно віднести організаційно-методичний супровід дослідників на етапах збору, обробки, організації, спільного використання, зберігання та поширення дослідницьких даних; надання консультативно-інформаційних послуг та забезпечення технічного супроводу в оформленні плану управління даними; ведення реєстру планів управління даними та дослідницьких даних, пов'язаних із дослідженнями в університеті; моніторинг стану та відповідності практик управління дослідницькими даними встановленим вимогам.

1.2. Функціональний напрям менеджменту відкритого доступу та наукових публікацій. Іншим функціональним напрямом діяльності Центру є підтримка відкритого доступу до наукових результатів, зокрема наукових публікацій. Діяльність цього функціонального напряму має бути спрямована на створення умов для поширення наукових результатів у відкритий доступ з урахуванням вимог видавців, умов ліцензування, авторських прав, політик університету та вимог грантонадавачів. Функціонально група може охоплювати консультування дослідників щодо моделей відкритого доступу та підбору відповідних журналів, підтримку розміщення наукових публікацій у відкритих репозитаріях, консультування дослідників з питань авторського права, правових умов повторного використання матеріалів, самоархівування. Окремим напрямом є моніторинг рівня відкритості наукових результатів установи та формування рекомендацій щодо підвищення рівня відповідності результатів наукової діяльності вимогам відкритої науки.

1.3. Функціональний напрям дослідницької е-інфраструктури та технологічної підтримки. Важливим функціональним напрямом рекомендованої моделі є група дослідницької е-інфраструктури та технологічної підтримки, основними завданнями якої є забезпечення постійного функціонування та розвитку дослідницької е-інфраструктури відкритої науки в університеті, яка включає CRIS-системи, репозитарії даних та академічних текстів, інструменти організації планів управління даними тощо. Важливою характеристикою такої інфраструктури має бути онлайн-взаємодія між усіма компонентами — як внутрішніми, так і зовнішніми національними та міжнародними сервісами.

Наприклад, практика СумДУ передбачає інтеграцію цифрових сервісів відкритої науки та управління дослідницькими даними в єдине інформаційне середовище університету.

У межах цього напряму було здійснено роботи з розширення функціональності Інформаційно-аналітичної системи управління науковими результатами СумДУ (SRMS) шляхом створення окремого функціонального сервісу управління дослідницькими даними (RDMS) (Kramarenko, Hudkov & Otroshchenko, 2026; Otroshcenko et al, 2026), який об'єднує модулі «План управління даними» та «Дослідницькі дані». Додатково RDMS забезпечує онлайн-взаємодію з репозитарієм даних Dataverse UA та ORCID-профілями дослідників.

1.4. Функціональний напрям наукової аналітики та відповідальних метрик. Аналітичний напрям рекомендованої моделі представлений діяльністю, що спрямована на моніторинг розвитку відкритої науки та оцінювання відповідних практик на рівні університету. Поширеною практикою цього напряму є формування системи індикаторів відкритої науки, моніторинг застосування дослідниками практик відкритої науки та належного управління дослідницькими даними, підготовка аналітичних матеріалів для інформаційної підтримки управлінських рішень. Окремим напрямом є розвиток відповідального оцінювання наукової діяльності та імплементація показників відкритої науки до загальноуніверситетської методики оцінювання структурних підрозділів.

1.5. Функціональний напрям супроводу питань інтелектуальної власності та патентного права. В умовах розвитку відкритої науки важливим є забезпечення балансу між відкритим поширенням результатів досліджень та дотриманням вимог інтелектуальної власності. Рішення щодо поширення даних або наукових публікацій у відкритий доступ, вибір ліцензії мають враховувати права власності на твір, права установи, можливість патентування, умови фінансування дослідження та інші правові обмеження. У міжнародній практиці для цього застосовується План використання та дисемінації наукових результатів (Plan for the Use and Dissemination of Foreground — PUDF), який визначає підходи до поширення, використання та захисту результатів досліджень. У цьому контексті важливим компонентом запропонованої моделі є діяльність, спрямована на підтримку наукової спільноти з питань інтелектуальної власності, патентного права, комерціалізації результатів досліджень. Основні функції такої діяльності можуть включати: консультування щодо прав інтелектуальної власності на результати досліджень; виявлення потенційних об'єктів патентування; консультації щодо доцільності розкриття результатів до подання заявки на патент; підтримку вибору ліцензій для публікацій, програмного забезпечення та наборів даних; консультування щодо авторських прав на наукові публікації; аналіз правового статусу дослідницьких даних; консультування щодо обмежень, пов'язаних із конфіденційністю; супровід процедур патентування та інших форм правової охорони результатів.

У СумДУ питання інтелектуальної власності, конфіденційності та патентного права інтегровано до інституційної екосистеми управління дослідницькими даними, а їх супровід здійснюється у взаємодії із Центром науково-технічної та економічної інформації. Ці питання імплементовано в університетський шаблон плану управління даними та враховуються під час їх погодження відповідним структурним підрозділом.

1.6. Функціональний напрям наукової доброчесності та етики. Окремим напрямом діяльності Центру має бути підтримка процесів наукової доброчесності та етики досліджень, зокрема досліджень, у ході яких здійснюється збір та обробка персональних даних. У СумДУ цей напрям охоплює нормативно-методичне забезпечення дослідницької діяльності, організацію перевірки наукових звітів на наявність ознак академічного плагіату та недоброчесних практик, а також функціонування системи етичної експертизи досліджень та оцінювання їхніх етичних та екологічних наслідків. Іншою важливою складовою діяльності ЦЗЯН СумДУ є оперативне реагування на виявлені порушення норм наукової доброчесності та етики й консультування дослідників із відповідних питань.

2. Навчання. Важливим компонентом діяльності Центру має бути не лише супровід окремих процесів, а й формування та розвиток компетентностей дослідників із питань відкритої науки, управління дослідницькими даними, відкритого доступу, дослідницької е-інфраструктури, інтелектуальної власності, наукової доброчесності та етики. Важливо відзначити, що цей напрям діяльності не має обмежуватися діяльністю окремої функціональної групи — він повинен реалізовуватися як наскрізний компонент діяльності Центру та охоплювати розробку відповідних навчальних програм і програм підвищення кваліфікації за напрямами діяльності, проведення семінарів та тренінгів, підготовку методичних рекомендацій.

3. Інституційна взаємодія Центру. Важливою складовою діяльності Центру має бути налагодження його взаємодії та координація робочих процесів з наявними структурними підрозділами установи, а не дублювання їх функцій. З метою забезпечення належного управління дослідницькими даними та розвитку цифрової інфраструктури Центр може взаємодіяти з науковими підрозділами, бібліотекою та IT-службами. Окрема увага має бути приділена взаємодії зі службами супроводу питань інтелектуальної власності та патентного права, налагодженню співпраці з етичним комітетом, а також імплементації відкритих дослідницьких практик на факультетах та в інститутах. На рис. 2 наведено перелік основних структурних підрозділів університету, з якими може взаємодіяти Центр, та ключові напрями взаємодії.

4. Кадрове забезпечення Центру. Найбільш важливим в організації будь-якого підрозділу установи є формування його кадрового складу. З огляду на те, що діяльність Центру передбачає постійну взаємодію з іншими структурними підрозділами університету та вимагає залучення широкого кола фахівців різних кваліфікацій та компетентностей, модель кадрового забезпечення Центру має бути гнучкою та передбачати різні організаційні форми роботи. Найбільш доцільним є застосування комбінованої моделі кадрового забезпечення, яка включає як штатних, так і інших працівників університету, які працюють за сумісництвом, із покладанням обов'язків за суміщенням посад або за договорами цивільно-правового характеру, а також мережу факультетських та інститутських координаторів відкритої науки. Саме фінансування може здійснюватися за рахунок накладних (адміністративних) витрат з наукової діяльності, зокрема базового фінансування.

Рис. 2. Модель інституційної взаємодії Центру відкритих досліджень
Джерело: *власна розробка авторів.*

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз дає підстави розглядати Центр відкритих досліджень як перспективну організаційну модель забезпечення системного та послідовного переходу університету до відкритих дослідницьких практик. Концептуальною особливістю запропонованого підходу є розгляд відкритої науки як наскрізного процесу, що охоплює весь життєвий цикл наукового дослідження — від його планування до поширення, повторного використання й оцінювання результатів. У цій концепції Центр не лише функціонує як сервісний підрозділ, а й виступає ключовим інституційним координатором, який забезпечує взаємозв'язок між науковцями, цифровою інфраструктурою, адміністративними та експертними структурами університету. Зокрема, така взаємодія передбачає системну співпрацю з науково-дослідною частиною, бібліотекою, IT-службами, юридичним підрозділом та підрозділами трансферу технологій, комітетом з етики, центрами колективного користування науковим обладнанням, а також інститутами, факультетами та кафедрами. Запропонована модель Центру дозволить систематизувати та координувати діяльність університету щодо впровадження норм та принципів відкритої науки та управління дослідницькими даними відповідно до міжнародних практик та вимог програм фінансування Європейського Союзу, зокрема програм «Горизонт Європа», що, у свою чергу, сприятиме посиленню інтеграції науки України до Європейського дослідницького простору. Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є розробка комплексної системи показників оцінювання використання відкритих дослідницьких практик у наукових проєктах.

REFERENCES

Chukanova, S., Rachynska, O., & Melnyk, H. (2026). Do pytannia monitorynhu efektyvnosti vprovadzhennia pryntsypiv vidkrytoi nauky v zakladakh vyshchoi osvity ta naukovykh ustanovakh Ukrainy [On the monitoring of the efficiency of open science principles implementation in higher education institutions and research institutions of Ukraine]. *Open Science and Innovations, 3*(1), 16–26. http://doi.org/10.62405/osi.2026.01.02 [in Ukrainian]

Drach, I. (2021). Instytutsiinyi rozvytok universytetiv u konteksti implementatsii kontseptsii «Vidkryta nauka». International Scientific *Journal of Universities and Leadership, 11*, 211-225. https://doi.org/10.31874/2520-6702-2021-11-1-211-225 [in Ukrainian]

Drach, I. I., Lytvynova, S. H., & Slobodianiuk, O. M. (2022). Dosvid realizatsii instytutsiinykh polityk vidkrytoi nauky v yevropeiskykh universytetakh [Experience of implementing institutional policies on Open Science in European universities]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia, 90*(4), 173–190. https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.4945 [in Ukrainian]

Drach, I. I., Petroye, O. M., Bazeliuk, N. V., Borodiyenko, O. V., & Slobodianiuk, O. M. (2022). Modeliuvannia e-infrastruktury universytetiv dlia rozvytku vidkrytoi nauky v Ukraini [Modelling the universities' e-infrastructure for the development of open science in Ukraine]. In *Informatsiini tekhnolohii v osviti, nautsi i tekhnitsi (ITONT-2022): tezy dop. VI mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Information technologies in education, science and technology (ITONT-2022): Abstracts of the VI International Scientific and Practical Conference] (pp. 89–91). ChSTU. https://lib.iitta.gov.ua/731677/ [in Ukrainian]

Drach, I., Petroye, O., Bazeliuk, N., Borodiyenko, O., & Slobodianiuk, O. (2023). Modelling the universities' e-infrastructure for the development of open science in Ukraine. *Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies, 178*, 275–298. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35467-0_19

Drach, I. I., Borodiyenko, O. and Petroye, O.M. (2022) Innovations in University Management as a Prerequisite for the Development of Competitiveness of the Ukrainian Economy during the Post-War

Period. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 3*(44), 200-207. https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3773

Kramarenko, O., Hudkov, S., & Otroshchenko, M. (2026). *Kompiuterna prohrama «Research Data Management Service» («RDMS»)* (Avtorske svidotstvo Ukrainy № 148264). UkrINTEI. https://sis.nipo.gov.ua/uk/search/detail/1937472/ [in Ukrainian]

Lugovyi, V., Slyusarenko, O., & Talanova, Z. (2021). Development of university research potential as the basis of competitive quality of higher education in the United States: experience for Ukraine. International Scientific *Journal of Universities and Leadership, 11*, 86–115. https://doi.org/10.31874/2520-6702-2021-11-1-86-115 [in Ukrainian]

Luhovyi, V., Drach, I., Petroie, O., Zinchenko, V., Mielkov, Yu., Zhyliaiev, I., Reheilo, I., Bazeliuk, N., & Kamyshyn, V. (2021). *Teoretychni osnovy pidvyshchennia doslidnytskoi spromozhnosti universytetiv Ukrainy v konteksti implementatsii kontseptsii «Vidkryta nauka» : preprynt*. Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf [in Ukrainian]

Otroshcenko, M., Kramarenko, O., Hudkov, S., Maletova, O., & Utkina, M. (2026). Digital transformation in academic libraries: implementing integrated research information systems for enhanced scholarly communication and institutional knowledge management. *Digital Library Perspectives*, 42(2), 396–412. https://doi.org/10.1108/dlp-08-2025-0122

Reheilo, I. Yu., & Bazeliuk, N. V. (2022). Otsiniuvannia doslidnytskoi diialnosti v umovakh Vidkrytoi nauky [Research activity evaluation under the Open Science]. In *Aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku fundamentalnykh, prykladnykh, zahalnotekhnichnykh ta bezpekovyx nauk: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf.* [Current problems and prospects for the development of fundamental, applied, general technical and safety sciences: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference] (pp. 55–57). NPU imeni M.P. Drahomanova. https://lib.iitta.gov.ua/731674/ [in Ukrainian]

Shevchenko, A., Shadura, V., & Nochvai, V. (2025). Tsentry kompetentsii z upravlinnia doslidnytskymy danymy: yevropeiski modeli ta dorozhnia karta dlia Ukrainy [Research data management competence centers: European models and roadmap for Ukraine]. In *Vidkryta nauka ta innovatsii v Ukraini 2025: materialy IV Mizhnarodnoi konferentsii* [Open science and innovation in Ukraine 2025: Proceedings of the IV International Conference] (pp. 173–190). SSTL of Ukraine. https://doi.org/10.5281/zenodo.17534542 [in Ukrainian]

Yaroshenko, T. O., Chukanova, S. O., Kramarenko, O. A., & Rachynska, O. I. (2025). *Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv vyshchoi osvity ta naukovykh ustanov Ukrainy shchodo monitorynhu efektyvnosti vprovadzhennia pryntsypiv vidkrytoho dostupu, vidkrytoi nauky ta nalezhnoho upravlinnia doslidnytskymy danymy* [Methodological recommendations for higher education institutions and scientific institutions of Ukraine on monitoring the efficiency of implementing the principles of open access, open science and proper research data management]. SSTL of Ukraine. https://doi.org/10.5281/zenodo.19398011 [in Ukrainian]

Zhyliaiev, I. B. (2021). Zabezpechennia intelektualnykh prav v umovakh vidkrytoi nauky [Ensuring intellectual rights under conditions of open science]. In M. V. Dubniak & A. S. Romashko (Eds.), *Stvorennia, okhorona, zakhyst i komertsializatsiia obiektiv prava intelektualnoi vlasnosti: materialy IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Creation, protection, defense and commercialization of intellectual property objects: Proceedings of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference] (pp. 172–174). Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute. https://doi.org/10.20535/2708-3926.2021.3.231635 [in Ukrainian]

UNIVERSITY CENTER FOR OPEN RESEARCH: ORGANIZATIONAL STRUCTURE, AREAS OF ACTIVITY, AND FUNCTIONS

Abstract. *The paper proposes an organizational model of the Open Research Center as an institutional mechanism for developing an ecosystem of open research practices in a higher education institution. The feasibility of moving from fragmented service provision to an integrated model of supporting the full life cycle of research activities is substantiated. The basis of the proposed model is a combination of functional areas of research data management, open access to scientific results, development of open research practices, research e-infrastructure, scientometrics, ethics and integrity. A separate element of the model is the support group on intellectual property, patent and copyright issues. The proposed structure is based on the generalized practical experience of the functioning of organizational models of the Open Research Group of the University of Liverpool and the Center for Science Quality Assurance of Sumy State University. It has been demonstrated that such centers can act as coordinators among researchers, relevant university departments, the library, IT services, technology transfer and intellectual property units, and university administration.*

Keywords: *open science; open research practices; research data management; open access; intellectual property law; research e-infrastructure; university.*

Декларації

Декларація про персональні та конфіденційні дані.
Дослідження не передбачало використання персональних чи конфіденційних даних. Висновок етичного комітету не передбачено.

Декларація про конфлікт інтересів.
Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Декларація про джерело фінансування.
Дослідження виконано в межах проєктів «Розробка методології та інструментарію моніторингу ефективності впровадження принципів відкритого доступу, належного управління дослідницькими даними та їхній відповідності принципам FAIR» (номер державної реєстрації 0125U001079); 101126485 – PIPRRRIBEUP – ERASMUSJMO-2023-HEI-TCH-RSCH «Захист прав інтелектуальної власності дослідників та наукових установ в Україні: найкращі практики ЄС». Фінансуюча сторона не впливала на дизайн дослідження, збір, аналіз та інтерпретацію даних, написання рукопису та рішення про публікацію.

Декларація про використання інструментів штучного інтелекту.
Автори заявляють про те, що інструменти ШІ не застосовувались.

Заява про доступність даних: *набори даних, згенеровані та/або проаналізовані під час поточного дослідження, доступні в авторів за обґрунтованим запитом.*

Відкритий доступ: *стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons «Зазначення авторства» 4.0 Міжнародна (CC BY 4.0):* https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.uk

Авторські права: *авторські права на цю статтю зберігаються за авторами, а права першої публікації надаються журналу «Відкрита наука та інновації».*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Крамаренко Ольга — Сумський державний університет, Державна науково-технічна бібліотека України, м. Суми, Україна; e-mail: o.kramarenko@sci.sumdu.edu.ua; ORCID: 0000-0002-2616-0147

Гудков Сергій — Сумський державний університет, м. Суми, Україна; e-mail: s.gudkov@omdm.sumdu.edu.ua, ORCID: 0000-0003-2753-8188

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Kramarenko Olha — Sumy State University, State Scientific and Technical Library of Ukraine, Sumy, Ukraine; e-mail: o.kramarenko@sci.sumdu.edu.ua; ORCID: 0000-0002-2616-0147

Hudkov Serhii — Sumy State University, Sumy, Ukraine; e-mail: s.gudkov@omdm.sumdu.edu.ua, ORCID: 0000-0003-2753-8188

CC BY

Надійшла до редакції 01.08.2026
Прийнята до друку 15.10.2026
Дата публікації 26.11.2026